10458 ـ ئىقامەتنىڭ شەكلى

سوئال

مەن باڭلادىشلىق . بىز بۇ يەردە ئىقامەت ئىبارىلىرىنى ئەزاندا قىلغانداق ئىككى قېتىم ، ئىككى قېتىم تەكرارلايمىز . لېكىن كۆپلىگەن ئەرەب دۆلەتلىرىدە ئىقامەت ئىبارىلىرىنىڭ تەكرارلانماستىن بىر قېتىملا دېيىلىدىغانلىقىنى بايقىدىم . بۇ شەكىلدە ئىقامەت قىلىش ھەققىدە كەلگەن سەھىھ دەلىل نىمە ؟

تەپسىلى جاۋاپ

مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن
پەيغەمبەردىن (ئاللاھنىڭ تەرپىلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) بىر نەچچە شەكىلدىكى ئىقامەت كەلگەن .
بىرىنچى شەكىل (11 ئىبارە) :

ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر

ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ

ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ

ھەييە ئەلەسسەلاھ

ھەييە ئەلەل فەلاھ

قەد قامەتىس سەلاھ قەد قامەتىس سەلاھ

ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر

لا ئىلاھە ئىللەللاھ

بۇ شەكىلنىڭ دەلىلى : ئەھمەد(15881) ، ئەبۇ داۋۇد(499) ئابدۇللاھ بىن زەيدتىن نەقىل قىلدىكى ، ئۇ مۇنداق دىگەن : " ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرپىلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) قوڭغۇراقنى كىشىلەرنىڭ نامازغا يىغىلىشى ئۈچۈن ئۇرۇشقا بۇيرىغاندا ، مەن ئۇخلاۋاتقىنىمدا بىر كىشى قولىدا قوڭغۇراقنى تۇتقىنىچە مىنىڭ ئەتراپىمدا ئايلاندى-دە ، مەن : " ئى ئاللاھنىڭ بەندىسى ، قوڭغۇراقنى ساتامسەن ؟ " دىدىم. ئۇ : " ئۇنىڭ بىلەن نىمە قىلىسەن ؟ " دىدى . مەن : " ئۇنىڭ بىلەن نامازغا چاقىرىمىز ." دىدىم .ئۇ : " ساڭا ئۇنىڭدىنمۇ ياخشى نەمىنى كۆرسىتىپ قويمايمۇ ؟ " دىدى . مەن : " ھەئە . " دىدىم . ئۇ دىدى : " ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ھەييە ئەلەسسەلاھ ھەييە ئەلەسسەلاھ ،

ھەييە ئەلەل فەلاھ ھەييە ئەلەل فەلاھ ، ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، لا ئىلاھە ئىللەللاھ دەيسەن ." ئۇ مۇنداق دىگەن : " ئاندىن ئۇ مىنىڭدىن ئانچە يىراقىا كەتمىدى . ھەمدە ئۇ : " نامازغا ئىقامەت قىلساڭ : ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ھەييە ئەلەسسەلاھ ، ھەييە ئەلەل فەلاھ ، قەد قامەتىس سەلاھ قەد قامەتىس سەلاھ ، ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، لا ئىلاھە ئىللەللاھ دەيسەن ." دىدى . شۇنىڭ بىلەن تاڭ ئاتقاندا ئاللاھ ئەلچىسىنىڭ(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) قېشىغا كىلىپ ، ئۇنىڭغا چۈشۈمدە كۆرگەنلىرىمنى خەۋەر قىلدىم . شۇنىڭ بىلەن ئۇ : ئاللاھ خالىسا ، ئۇ راست چۈش . بىلال بىلەن تۇر ھەمدە ئۇنىڭغا كۆرگەنلىرىڭنى ئۆگەت ، ئۇ ئاشۇنىڭ بىلەن نامازغا چاقىرسۇن ، چۈنكى ئۇنىڭ ئاۋازى سىنىڭكىگە قارىغاندا بەكرەك مۇڭلۇق . دىدى . شۇنىڭ بىلەن بىلال بىلەن بىللە تۇرۇپ ، ئۇنىڭغا ئۆگىتىشكە باشلىدىم ھەمدە ئۇ ئۇنىڭ بىلەن نامازغا چاقىردى . ئۆمەر بىن خەتتاب ئۆيىدە تۇرۇپ ئۇنى ئاڭلاپ ، تونىنى سۆرىگىنىچە چىقتى ھەمدە : " سىنى ھەقىقەت بىلەن ئەۋەتكەن كىم بىلەن قەسەم ، ئى ئاللاھ ئەلچىسى ! مەنمۇ ئۇنىڭ كۆرگىنىگە ئوخشاشنى كۆردۈم . " دىدى . شۇنىڭ بىلەن ئاللاھ ئەلچىسى(ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) : مەدھىيە ئاللاھقا بولسۇن ! دىدى .

[ئەلبانىي سەھىيھ ئەبۇ داۋۇدتا ئۇنى سەھىيھ دەپ تۈرگە ئايرىدى ، 469]

كۆپچىلىق ئالىملار بۇ شەكىلنى تاللىدى ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئىمام مالىك ، شافىئىي ، ۋە ئەھمەدلەر بار ، ئاللاھ ئۇلارغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن . لىكىن مالىك(ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھىم-شەپقەت قىلسۇن) : قەد قامەتىس سەلاھ بىر قىتىم دىيىلىدۇ دىگەن .

ئىككىنچى شەكىل(17 ئىبارە) :

ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر

ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ

ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ

ھەييە ئەلەسسەلاھ ، ھەييە ئەلەسسەلاھ

ھەييە ئەلەل فەلاھ ، ھەييە ئەلەل فەلاھ

قەد قامەتىس سەلاھ قەد قامەتىس سەلاھ

ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر

لا ئىلاھە ئىللەللاھ

بۇ شەكىلنىڭ دەلىلى : ئەبۇ داۋۇد(502) ، تىرمىزىي(192) ، نەسائىي(632) ۋە ئىبنۇ ماجەھ(709) ئەبۇ مەھزۇرەدىن نەقىل قىلدىكى ، ئۇ مۇنداق دىگەن : " ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاھنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ماڭا ئەزاندا 19 ئىبارە ، ئىقامەتكە 17 كەلىمە ئۆگەتتى ، ئەزان بولسا : ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ،ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ، ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ

، ئەشهەدۇ ئەننە مۇهەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ئەشهەدۇ ئەننە مۇهەممەدەن رەسۇلۇللاھ. ئاندىن ئۇ مۇنداق دىدى : « قايتىپ ،
ئاۋازىڭنى كۆتۈرۈپ ئاندىن مۇنداق دىگىن : ئەشهەدۇ ئەنلا ئىلاهە ئىللەللاھ ، ئەشهەدۇ ئەنلا ئىلاهە ئىللەللاھ، ئەشهەدۇ ئەننە
مۇهەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، ئەشهەدۇ ئەننە مۇهەممەدەن رەسۇلۇللاھ، هەييە ئەلەسسەلاھ ، هەييە ئەلەسسەلاھ، هەييە ئەلەل فەلاھ
، هەييە ئەلەل فەلاھ
ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، لا ئىلاهە ئىللەللاھ . » ئىقامەت بولسا 17 ئىباره : ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر
ئاللاھۇ ئەكبەر ،ئەشهەدۇ ئەنلا ئىلاهە ئىللەللاھ ، ئەشهەدۇ ئەنلا ئىلاهە ئىللەللاھ، ئەشهەدۇ ئەننە مۇهەممەدەن رەسۇلۇللاھ ،
ئەشهەدۇ ئەننە مۇهەممەدەن رەسۇلۇللاھ ، هەييە ئەلەسسەلاھ، هەييە ئەلەل فەلاھ ، هەييە ئەلەل فەلاھ
، قەد قامەتىس سەلاھ ، قەد قامەتىس سەلاھ ،ئاللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ، لا ئىلاهە ئىللەللاھ . "
[ئەلباني سەهىيھ ئەبۇ داۋۇدتا سەهىيھ دەپ تۈرگە ئايرىدى ، 474]
بۇ شەكىلنى ئىمام ئەبۇ هەنىيفە(ئاللاھ ئۇنىڭغا رەهىم-شەپقەت قىلسۇن) تاللىدى .
بۇ ئىككى شەكىل پەيغەمبەردىن ئىسپاتلانغان بولۇپ ، كىمكى ئۇ ئىككىسىنىڭ قايسى بىرىنى قىلسا سۈننەتنى تاپقان بولىدۇ .
پىشىۋا ئىبنۇ بازدىن (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەهىم-شەپقەت قىلسۇن) : ئىقامەت ئەزان سۆزلىرىنىڭ سانى بىلەن بولسا بولامدۇ ؟ دەپ
سورالدى .
ئۇ مۇنداق دىدى :
" ئۇ بولىدۇ ، بەلكى ئۇ ئەزان هەققىدىكى سۈننەت تۈرلىرىنىڭ بىرى . چۈنكى ئۇ ئەبۇ مەهزۇرەنىڭ هەدىيسىدىن ئىبارەت سەهىيھ
هەدىيستە ئىسپاتلانغان بولۇپ ، پەيغەمبەر فەتهى كۈنى مەسجىدى هەرامدا ئۇنىڭغا ئەزان ۋە ئىقامەتنى ئۆگەتكەن .
هەمدە ئىقامەتتە قەد قامەتىسسەلاھ ۋە تەكبىردىن باشقىسىنى تاق قىلىشقا بولىدۇ ، خۇددى بىلالنىڭ ئۇنى پەيغەمبەرنىڭ بارىيېرىدە
، ئۇنىڭ تەلىمى بىلەن ئۇنىڭ مەسچىتىدە قىلغىنىدەك . ئىككى سەهىيهتە نەقىل قىلىندىكى ، ئەنەس مۇنداق دىگەن : " بىلال
پەيغەمبەرنىڭ(ئاللاهنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) ئالدىدا ئەزاننى جۈپ قىلاتتى ، ئىقامەتنى تاق قىلاتتى . "'
مجموع فتاوى ومقالات متنوعة (10/366) .
ئىقامەتنى تاق قىلىش دىگەنلىك : ئىقامەت سۆزلىرىنى بىر قىتىمدىن تاق دىيىشنى كۆرسىتىدۇ .
بىراق هەر خىل شەكىللەردە كەلگەن ئىبادەتلەردە مۇسۇلماننىڭ مۇئەييەن بىر شەكىلنى تۇتىۋالماي ،ۋە باشقا شەكىللەرنى
تاشلىۋەتمەسلىكى ئەۋزەل . بەلكى سۈننەت بولسا پەيغەمبەردىن ئىسپاتلانغان نىمىنىڭ هەممىسىنى قىلىش ، يەنى بۇ قىتىم
بىلالنىڭ ئىقامىتى بىلەن ئىقامەت قىلىش ، يەنە بىر قىتىم ئەبۇ مەهزۇرەنىڭ ئىقامىتى بىلەن ئىقامەت قىلىش .
ئىسلام پىشىۋاسى ئىبنۇ تەيمىيە (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەهىم-شەپقەت قىلسۇن)مۇنداق دىگەن :
" ئىش شۇنداق بولغانىكەن ، توغرا قاراش بولسا هەدىيسشۇناسلار ۋە ئۇلارغا ئېتىلغانلارنىڭ قارىشى بولۇپ ، يەنى
پەيغەمبەردىن(ئاللاهنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا بولسۇن) نەقىل قىلىنغان هەرقانداق نەرسىنى قوبۇل قىلىش هەمدە بۇ
نەقىللەرنىڭ هىچقايسىسىغا قارشى تۇرماسلىق . چۈنكى ئەزان ۋە ئىقامەتنىڭ هەرخىل بولۇشى قىرائەتلەر ، تەشەددۇدلار ۋە
شۇنىڭغا ئوخشاشلارنىڭ هەرخىل بولۇشىغا ئوخشايدۇ . هىچكىمنىڭ ئاللاھ ئەلچىسى (ئاللاهنىڭ تەرىپلىشى ۋە ئامانلىق ئۇنىڭغا

بولسۇن) ئۆممىتىگە بەلگىلىگەن ھەر قانداق نەرسىنى ياقتۇرماسلىققا ھوقۇقى يوق .. .
بۇنىڭغا ئوخشاش مەسىلىلەردە سۈننەتكە ئەگىشىشتىكى مۇكەممەللىك بولسا : بەزىدە ئۇنى ، بەزىدە بۇنى قىلىش ، بۇ جايدا ئۇنى ، ئۇ جايدا بۇنى قىلىش . چۈنكى سۈننەتتە كەلگەن نىمىنى تاشلاپ ، باشقا نىمىلەرنى چىڭ تۇتۇش سۈننەتنىڭ بىدئەت دەپ قارىلىشىغا ھەمدە مۇستەھەب نىمىنىڭ ۋاجىپ دەپ قارىلىشىغا ئىلىپ بارىدۇ ، ھەمدە ناۋادا باشقىلار ئۇنى باشقىچە ئۇسۇلدا قىلسا ، بۆلۈنۈش ۋە ئىختىلاپقا ئىلىپ بارىدۇ .
" الفتاوى الكبرى " (2 / 43 ، 44) .